

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Том 105, 2020

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”

FACULTY OF HISTORY

Volume 105, 2020

ЦЪРКОВНИТЕ ЕПАРХИИ ВЪВ ВАРДАРСКА МАКЕДОНИЯ МЕЖДУ ДВЕТЕ СВЕТОВНИ ВОЙНИ

ИВАН ЙОВЧЕВ

Богословски факултет

Ivan Yovchev. CHURCH DIOCESES IN VARDAR'S MACEDONIA BETWEEN THE TWO WORLD WARS

During the First World War and immediately after it, the dioceses of the Vardar part of Macedonia had changed their legal administrator several times. This phenomenon is probably caused by the rapidly changing political situation in the region. This means that the church structure and the management of a church area directly depends on the political situation in it and always the political element is stronger than the ecclesiastic one in the spiritual administration of a territory. So from 1920 (except years during the Second World War) to the present, the dioceses in Vardar Macedonia are under the jurisdiction of the Serbian Orthodox Church (SOC). Nowadays this fact raises lots of disputes and constant tensions between Serbia and Northern Macedonia.

Keywords: Bulgarian Orthodox Church, Serbian Orthodox Church, World War I, tomos, ecclesiastical jurisdiction.

Както в миналото, така и днес се правят опити от мнозина македонски историци българската история да бъде изопачавана и подправяна според нуждите на политическата власт в Република Северна Македония. Присвояват се чрез елементарни интерпретации събития и личности, пряко свързани с българската история, за които има достоверни доказателства за техния произход и принадлежност. Няма никакво съмнение, че векове наред територията на

днешна Република Македония е била българска, защото е била населена от българи. Това най-ясно проличава от фермана, с който се учредява Българската екзархия през 1870 г. Там, където хората са изявявали себе си като българи, те били приемани (според истилияма – допитването) за членове на Екзархията, с духовен глава – Българският екзарх. В следващите няколко страници ще се задълбочим в историографията на Вардарския дял на Македония, за да изясним донякъде реалната историческа картина, най-вече по отношение на църковната идентичност в региона, която често пъти предизвиква вълнения у мнозина българи и църковни деятели.

След приключване на Първата световна война областта Македония била разделена между три балкански държави – България, Гърция и Югославия (Кралство на сърби, хървати и словенци (Кралство СХС). Участието на Гърция и Кралство СХС в подялбата на Македония било следствие на проявените по-рано (след Сан Стефано) аспирации към Македония, не без помощта на Русия¹, като по този начин се формирал един мощен негласен съюз между тях, успял да поделит голяма част от територията на Македония след 1913 г.²

В този период Вардарска Македония е присъединена към Сърбия, по-късно става част от Кралство СХС, а след 1929 г. влиза в рамките на Кралство Югославия. Това е сравнително обширна територия от 25 000 кв. км и население, наброяващо почти един милион души, от които повече от две трети българи³, а не сърби или гърци. Тук е мястото да се припомним думите на Хилми паша⁴, виден политик от Османската империя, който казва следното по този въпрос: „Никога не допусках, че Македония може да стане някога сръбска, че гърците ще завладяват Солун, но съдбата, знаете, често допуска и най-странните неща... Населението в Македония е в своето болшинство бъл-

¹ В студията си „Из погрома на България. Виновникът“ (Стара Загора, 1914, с. 24) митр. **Методий** (Кусев) описва своята версия по македонския въпрос, която е плод на задълбочено изследване от негова страна: „Девизът на руското правителство за намалението и отслабването на България за сметка уголемяването и засилването на Сърбия и Гърция, се оформи окончателно в държавна политика на Руската империя през 1889 г. С посредството на руската дипломатия се постигна едно съглашение между Сърбия и Гърция чрез Патриаршията за подялбата на Македония. При това положение в Македония се обрзува една съюзна пропаганда със значение на заговор против българската народност. В нейния състав влизаха консулите руски и сръбски, турските власти, гръцко-сръбските владици и терористите: андартти със сръбските чети“.

² **Радев**, С. Македония из Българското възраждане. Т. 1 – 2. София, 2013, с. 390.

³ **Велев**, Гр. Българската национална кауза. Т. 2. ИК Знание, 2013, с. 184.

⁴ *Хюсеин Хилми паша* (1855 – 1922) е османски държавник, който е бил два пъти велик везир на Османската империя. Той е сред най-успешните османски администратори в Европейска Турция в началото на XX в., заемал е длъжностите валия на Аданския (1897) и на Йеменския (1898 – 1902) вилает, генерален инспектор на Македония (1902 – 1908), вътрешен министър (1908 – 1909), велик везир (1909 – 1910), правосъден министър (1912) и посланик в Австро-Унгария (1912 – 1918).

гарско, после иде по численост турското, гърците са малко, а сърби там никак няма между коренното население... Освен това за свободите на тая страна се бореа и жертваха само българите. Революционната борба и войната – туй бе чисто и само българско дело. В революционно време гърците и сърбоманите, смело казвам това, вървяха наедно с нас, турците, против вашите комитети. На мене и на моята полиция те съобщаваха всичко, каквото научеха за вас, те бяха наши шпиони, приятели и добровелатели... И когато България реши да воюва, те се присъединиха само да извлекат ползи на ваша и наша сметка. Преди на вас да изменят, те се отнесоха вероломно към нас... Но каквито и да са сърбите и гърците, виновни сме ние, българите и турците, защото не се разбрахме навреме“⁵. Какво по-достоверно от цитираното – думи на водещ политик на Османската империя, изказани в края на нейното съществуване!

Политическата подялба на Македония довела и до същото действие по отношение на нейните църковни епархии. По този начин се спазила една древна църковна традиция, защитавана от каноните на Православната църква, според която политическите промени водят и до трансформация в църковноадминистративен план (38-о правило на Шестия вселенски събор)⁶. Именно в този смисъл на 19 март 1920 г. било постигнато споразумение (вж. Приложение) между Вселенската патриаршия и Кралство СХС за присъединяване на епархиите – Скопска, Велешко-Дебърска, Пелагонийска, Преспанско-Охридска, част от Воденска митрополия, Струмишка митрополия и Полянска епископия към Сръбската православна църква (СПЦ)⁷. Но всичко това не е самоволно деяние на сръбската политика от онова време, защото тя не би могла да се разпростре до такива мащаби без позволение и предварителното начертание от страна на друга, извънрегионална, международна политическа сила, каквата е била имперска Русия. Именно в този смисъл говори и председателят на Българската православна църква по това време Екзарх Йосиф: „Не трябва да си правим илюзии, и да се заблуждаваме самоволно: русите, чрез назначаването на сърби владци в Македония, мерят да посърбят българското население в Македония, за да осуетят Св. Стефанска България“⁸.

След томоса от 1920 г.⁹, територията на Вардарска Македония, която попаднала под властта на Кралство СХС, била поделена на четири църковноадминистративни единици – Скопската митрополия и трите епархии – Охридска,

⁵ **Атанасов, Д.** Хилми паша за новите Балкани (интервю). // *Камбана*, III, № 1815, 10 февр. 1914, с. 2.

⁶ „Ако по силата на царска власт се е основал или ще се основе някой град, редът на църковните работи да следва държавното и гражданското разпределение.“ Вж. повече у **Стефанов, И.** (състав.). *Правила на св. Православна църква*. София, 1936, с. 170.

⁷ **Спироски, М.** Борба за автокефалност. Скопје, 1990, с. 21.

⁸ **Методий, митр.** (Кусев). Из погрома..., с. 5.

⁹ Томос на Вселенската патриаршия, с който се утвърждава присъединяването на вардарските епархии във Вардарска Македония към Сръбската църква. Прев. от

Битолска и Злетовско-Струмишка. В същото време, на 16 декември 1920 г., Св. Синод на СПЦ взел решение разделението на църковните епархии в Македония да се запази в границите, които били определени от министъра на просветата и църковните работи и Архиепископския събор на Кралство Сърбия от 20 март 1914 г.:

„1. Скопската епархия обхващала Скопска, Тетовска и Кумановска околии;

2. Злетовската епархия се простира на територията на Тиквешката и Брегалнишката околия;

3. Битолската епархия на Битолската околия;

4. Охридската епархия на Охридската околия“¹⁰.

По време на Шестоянуарската диктатура от 1929 г. на крал Александър I¹¹ бил обнародван *Закон за Сръбската православна църква*, в който се казва, че Църквата ще бъде една и неделима, както и че духовната власт ще бъде в ръцете на архиереите, а държавата ще я подпомага, когато е потребно, но по въпроса за административното разпределение на епархиите право имала само държавната власт. В този период Православната църква в Югославия би могла да се определи като послушно оръдие на монархията и великосръбската политика, която налагала в Македония сръбска администрация и съответно сръбския език. Местното свещенство било принудено девет часа седмично да се обучава на специални курсове по сръбски език и четири часа седмично по история на Сърбия и Сръбската църква¹². Но корените на тази националистическа политика са пуснати още през XIX в., когато сръбската пропаганда методически е притъпявала и променяла националното чувство у българското население с цел създаване на свое малцинство, или поне натрапчиво е настоявала, че такова съществува¹³. Тук отново ще припомним думите на митрополит Методий (Кусев) по въпроса за национализма и шовинизма на Сърбия в този период: „За нашите национални интереси по-голям враг от сърбите няма. Който им помага – ама който и да би бил той, българин ли, русин ли, или немец, – въ подкрепление на тоя техен стремеж: да завладяват наши градове и да посърбуват българите, и той – помагача им завзема тяхното положение спрямо нас, става такъв враг на нас, каквито са те, сърбите. Това да го разберат добре: и българи, и руси, и немци, които помагат на сърбите да завладяват наши земи. Те ще носят проклятието, което падна на турските глави, които

сръбски език Иван Йовчев. // *Гласник на Сръбската православна църква* (Белград), 1920, № 7, с. 99 – 100. Вж. тук прил.

¹⁰ **Костадиновски**, Д. Вардарскиот дел од Македонија под јурисдикција на СПЦ (1919 – 1941). Скопје, 1995, с. 54.

¹¹ Повод за въвеждане на диктатурата е убиството в Народната скупщина на хрватскиот селски водач Степан Радич (1871 – 1928) и последвалата парламентарна и политическа криза.

¹² **Костадиновски**, Д. Вардарскиот дел..., с. 77.

¹³ **Сърбиновски**, М. За македонските работи. Аси Принт, 2011, с. 40.

бяха се съюзили със сърбите против българите в Македония, та им помагаша в техния вандализъм против нашите братя. Те ще носят отговорността за кръвта, която има един ден да се пролива по тяхна вина. Тя ще падне на главите им, за вечно проклятие“¹⁴.

С Устава на СПЦ от 3 септември 1931 г. били отново санкционирани границите на епархиите от Вардарска Македония. Скопската епархия увеличила своите граници за сметка на Нишката, а Охридската и Битолската били обединени. От законодателството на Кралство СХС е видно, че по въпроса за формирането на епархиите във Вардарския дял на Македония, в периода между двете световни войни, активно и основополагащо участие имала държавната власт, а не църковно-епископската власт, която била ползвана предимно като консултативна по отношение на законотворчеството в административния компонент в Сръбската църква. Държавната и църковната власт в Сръбското кралство поставяли навсякъде сръбска църковна администрация чрез епархийски архиереи, духовни съдилища, архиерейски наместници, енорийски свещеници. Всички те били назначавани от държавата с кралски укази, защото били използвани от нея за своите нужди и цели, а именно за утвърждаване на националистическата политика на сърбите.

През второто десетилетие на XX в. епархиите във Вардарска Македония сменят на няколко пъти своите юридически църковни предстоятели, без да се имат предвид етническият елемент на местното население и желанието за принадлежност. За пореден път политическата конюнктура оказва силно въздействие върху църковния живот на населението от този регион. По отношение на автокефалния институт в Православната църква, това историко-юридическо явление поражда в заинтересования изследовател мнението, че този канонически инструмент (автокефалията) е по-скоро политически аргументиран, отколкото църковно. Достатъчно е да обърнем поглед назад в историята, за да намерим подкрепа на така изразената теза.

Политическата независимост на една държава винаги (рано или късно) води след себе си и до църковна самостоятелност. Такъв е бил и основният довод на Вселенската патриаршия при издаването на томоса за присъединяването на епархиите от Вардарска Македония към Сръбската православна църква: „... канонически ред и обичай е работите на църковната управа да се уреждат и организират в съгласие спрямо политическите промени, които се случват и спрямо тези промени – църковните работи да се прилагат и разпореждат с нужното внимание, не само заради тяхното надлежно и целесъобразно изпълнение, но и за по-голямата полза за църквата и християните“¹⁵. Очевидно е, че основния аргумент, върху който се акцентира от страна на Вселенската патри-

¹⁴ **Методий**, митр. (Кусев). Македония в своите жители само сърби няма. София, 1913, с. 30.

¹⁵ Вж. тук прил.: Томос на Вселенската патриаршия..., с. 99 – 100.

аршия при издаването на решението, е политическият мотив, а не желанието на вярващите християни от региона.

Разбира се, трябва да се има предвид, че участието на държавната власт при въвеждането на дадена Църква в статут на самостоятелност на управление се основава преди всичко на каноническите изисквания, установени от цялата Църква, и на древната практика, като при организирането на диоцезите трябва да се имат предвид гражданскоадминистративното деление и политическото положение на по-големите градове, които се явяват областни центрове, с което се дава каноническо основание за удостоверяване на техните епископи с по-голяма чест и права в Църквата¹⁶. Но всичко това трябва да бъде съобразено с волята на народа, което в този исторически момент не е взето предвид.

В периода между двете световни войни във Вардарска Македония намерили пристан известни сръбски богослови, които управлявали местната църковна администрация. През 1920 г. Архиерейският събор на СПЦ избрал за Скопски митрополит еп. Варнава (поради неговата ревностна и плодотворна църковноадминистративна дейност), бъдещ Сръбски патриарх (1930 – 1937). Изборът бил потвърден с кралски указ от 20 ноември 1920 г., а десет дни по-късно била извършена неговата интронизация в Скопие¹⁷. От 1920 до 1931 г. председател на Битолската епархия бил еп. Йосиф Цвийович (по-късно Скопски митрополит), а на Охридската епархия бил поставен за епархийски архиерей Жичкия епископ Николай Велимирович. През 1931 г. Охридската и Битолската епархия били обединени в Охридско-Битолска със седалище в Битоля и с главен епархийски архиерей еп. Николай Велимирович.

В края на април 1941 г. положението в Македония отново се променило, вследствие на което тя била разделена на два дяла: по-големият, източен дял с гр. Скопие бил присъединен към България, по-малкият, западен – към Италия. Демаркационната линия между тези две зони била определена във Виена през април 1941 г. И двете страни не били удовлетворени от подялбата и поради това периодически възниквали спорове, а често се стигало до въоръжени стълкновения.

През септември 1941 г. българският министър-председател Б. Филев заявил: „Ние не сме доволни нито от границата със западна Македония, нито от позицията и намеренията на Италия. Тази граница е необоснована както исторически, така и стратегически и икономически“¹⁸. Положението дотолкова се

¹⁶ Срв. 6-о правило на Първия вселенски събор; 3-то правило на Втория вселенски събор; 17-о и 28-о правило на Четвъртия вселенски събор; 38-о правило на Шестия вселенски събор и 9-о правило на Антиохийския поместен събор. **Цанков, Ст., Стефанов, И., Цанев, П.** Правилата на Св. Православна църква с тълкуванията им. Т. 1 – 2. София, 1912 – 1913.

¹⁷ **Мајевски, В.** Српски патријарх Варнава и негова доба. Осиек, 1933, с. 273.

¹⁸ **Шкаровский, М.** История Болгарской православной церкви и ее отношений с Русской церковью в первой половине XX в. Санкт-Петербург, 2014, с. 217.

изострило, че българският военен министър Луков заявил, че скоро в бъдеще време ще възникне конфликт между България и Италия, защото италианската имперска политика има за цел да възстанови бившата Римска империя, след което да разпространи своето господство на Балканския полуостров.

Тези събития наложили през март 1943 г. да се сключи окончателен договор за разделение на македонската окупационна зона¹⁹. Под властта на Италия останали околиците Дебърска, Струшка, Кичевска, Гостиварска, Тетовска и част от Преспа, а за България бил договорен най-големият дял от Македония. Още в първите месеци на българското присъствие в Македония БПЦ изработила план за уреждане на църковния въпрос в окупираните области, като била извършена нова административна уредба на епархиите. Скопската епархия била преименувана в Скопско-Велешка, Злетовско-Струмишката – в Струмишко-Драмска епархия, а Охридско-Битолската запазила своето име. Териториалното разделение на архиерейските наместничества също било променено, като броят им бил увеличен, с което и числеността на енориите. Св. Синод на БПЦ назначил на Скопско-Велешката²⁰ и Струмишко-Драмската епархия Търновския митрополит Софроний²¹, а на Охридско-Битолската – Ловчанския митрополит Филарет²². Като епархийски архиереи те били инициатори за организирането и

¹⁹ Пак там.

²⁰ До 1941 г. Скопската митрополия е управлявана от митрополит Йосиф (Цвийович), който на 4 май с. г. е задържан под стража и експулсиран в Сърбия, където умира в изгнание през 1957 г.

²¹ Светското му име е Стойко Недялков Чавдаров. Роден е на 20 март 1888 г. в с. Еникьой, Дедеагачка околия (Западна Тракия). Завършва духовна семинария в Цариград през 1911 г., след което на 18 септември с. г. го ръкополагат в йеродяконски сан и една година предстоява като дякон на Екзарх Йосиф и писар в Екзархията. Висшето си богословско образование започва в Киевската духовна академия (1912 – 1915) и завършва в Черновитския богословски факултет (1922). Специализира каноническо право в Института по каноническо право при университета в Щрасбург (1922 – 1924). Църковното си служение той преминава като секретар на Велешката митрополия (1 април 1916 г. – 23 септември 1918 г.); екзархийски дякон и проповедник в Цариград (1 януари 1919 г. – 1 септември 1922 г.), през което време го ръкополагат в йеромонашески сан (24 април 1921 г.). На 19 октомври 1924 г. го въвеждат в архимандритско достойнство. От 1 октомври 1924 г. до 1 септември 1929 г. е протосингел на Софийската митрополия; от 1 септември 1929 г. до ноември 1931 г. е началник на Културно-просветното отделение при канцеларията на Св. Синод. На 1 ноември 1931 г. го ръкополагат за епископ (Знеполски) с назначението викарий на Софийския митрополит Стефан. На 6 октомври 1935 г. е канонически избран и провъзгласен от Св. Синод за Търновски митрополит. През пролетта на 1941 г. е назначен за управляващ на Скопско-Велешката епархия с помощник-епископ Максим Бранички. Умира на 1 май 1961 г. в София. Вж.: **Цанков**, Ст. Българската православна църква от Освобождението до настояще време. София, 1939, с. 83.

²² Светското му име е Атанас П. Атанасов. Роден е на 26 октомври 1901 г. в гр. Варна, където получава начално и средно образование (1923). Завършва софийския Богословски факултет през 1928 г. След това той става епархийски проповедник във Варна, и като такъв

създаването на множество старопиталища, сиропиталища и безплатни кухни за нуждаещите се в поверените им епархии, загубени от българския църковен хоризонт веднага след Първата световна война. Но и този път присъствието на Българската православна църква във Вардарския дял на Македония било сравнително кратко, от гледна точка на историята, поради политическите промени, на които бил отново подложен регионът.

В самия край на Втората световна война епархиите във Вардарска Македония променили за пореден път своето статукво. По този начин градусът на напрежение отново се покачил и в съзнанието на македонското население все по-силно се затвърждавала идеята за самостоятелна държава и Църква. Този момент настъпил веднага след края на войната, когато било посято семето на разделението с помощта на тогавашната политическа атеистична власт.

* * *

Днешната действителност в този регион има други измерения, положени върху чужди и нестабилни основи, които нямат необходимата историческа достоверност и национална идентичност. Правото на съвременните македонци да имат своя независима държава и Църква е несъмнено, но то трябва да бъде потвърдено от историческата действителност, която се основава на безспорните факти, реалните събития и истинските свидетелства, потвърдени във времето и неоспорими за вечни времена. Конкретно за Православната църква в Македония трябва да се каже, че рано или късно тя ще получи своята автокефалия въз основа на установената и затвърдена традиция в Църквата. Автокефалията като утвърден принцип на Православната църква има своите спорни моменти, но при наличието на факторите, които я потвърждават, тя е обективна, църковна реалност. Томосът от 1920 г. може да бъде основата, върху която да се положи независимостта на Македонската православна църква, тъй като тезата (вж. Приложение), заложена в него, е релевантна и днес, когато Църквата в Република Северна Македония търси своята самостоятелност.

митрополит Симеон го ръкополага в йеродяконски (31 януари 1933 г.) и в йеромонашески сан (22 юни 1933 г.). През есента на същата година го назначават за протосингел на Неврокопската епархия, където го въвеждат в архимандритско достойнство (на Великден 1934 г.). След едногодишна специализация в Щрасбург е въведен за протосингел на Софийската митрополия на 1 август 1936 г. На 27 ноември 1936 г. го ръкополагат за епископ (Знеполски), като става викарен епископ на Софийския митрополит Стефан. На 4 юни 1939 г. Св. Синод го избира за Ловчански митрополит. През пролетта на 1941 г. е назначен за управляващ на Охридско-Битолската епархия с помощник-епископ Панарет Брегалнишки. Почива на 28 юни 1960 г. в София и е погребан в двора на катедралния храм „Св. Троица“ в Ловеч. Вж.: **Цанков**, Ст. Българската православна църква..., с. 87.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Томос от 1920 г.²³

Канонски је ред и обичај, да се посллови црквене управе уређују и доводе у склад према политичким променама које се дешавају, и да се према тим променама црквене ствари са увиђавношћу, како ваља, прилагођују и распоређују не само због њиховог уредног и целисход-нијег извођења, него и ради веће користи за Цркву и христоимени народ.

Према томе, пошто је и богоспасајема Краљењина Србија, којој овде реч, после бивших балканских ратова из 1912 и 1913 и ту скоро завршеног општег рата, Божијим благословом, територијално проширена и увећана, а сада у једно Уједињено Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца подигнута, присајединила својој области и ове епархије које су управом нашег Патријаршијског Васељенског Престола, и то Митрополије: Скопску, Рашко-призренеску, валешко-дебарско, Пелагонијску, Преспанско-Охридску и део митрополије Воденске; епископију Полеанску митрополију Струмичку, као и митрополје у Босна и Херцеговини: Босанску, Херцеговачку, Зворничку и Бањалучко-Бихаћску; осем тога су такође у границама овог Уједињеног Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца ушле и автокефалне православне Цркве, Карловачка и Црногорска као и две далматинске епархије, Задарска и Которска.

Томос от 1920 г.

Каноничният ред и обичај е, че делата на църковната администрация се регулират и привеждат в хармония с политическите промени, които се случват, и че според тези промени църковните работи с благоговение, както е подходящо, се адаптират и разпространяват не само заради тяхното организирано и целесъобразно изпълнение, но и за по-голяма полза за Църквата и християнския народ.

Следователно, тъй като Царството на Сърбия, което е тук след бившите балкански войни през 1912 и 1913 г., и което почти завърши общата война с благословението на Бога, е териториално разширено и увеличено и сега в едно Обединено кралство на сърби, хървати и словенци се присъединиха към нея и тези епархии, които бяха администрирани от нашия патриарх на Вселенския престол, и на Митрополиите: Скопска, Рашко-Призренска, Валешко-Дебърска, Пелагонийска, Преспанско-Охридска, част от Воденска митрополия, Струмишка митрополия, както и митрополиите в Босна и Херцеговина: Босненска, Херцеговинска, Зворничка и Баня Лучка-Бихачка; на 8-ото число на този месец в границите на това Обединено кралство сърби, хървати и словенци влязоха в автокефалната православна Църква – Карловац и Черна гора, както и два далматински диоцеза – Задарски и Которски.

²³ Авторски превод.

Васељенска Патријаршија на молбу Владе и Цркве Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца и имајући у виду с једне стране, прописе који важе у Православној Цркви по којима се по обичају црквене ствари мењају према политичким, а с друге стране, оснивајући се на званичним писменим изјавама православних автокефалних Црква Српске, Црногорске и Карловачке, да су заједничком вољом и одлуком решиле и прогласиле у Београду 13/26 маја 1919 год. њихово уједињење у једну и исту Православну Автокефалну Цркву, под именом „Автокефалне Уједињене Православне Српске Цркве Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца“ радо усваја, одобрава и даје свои благослов синодском одлуком за црквено ослобођење од њене власти и присаједињење Автокефалној Уједињеној Православној Српској Цркви горе поменутих епархија, које су до данас биле под њеном управом, и признаје проглашено уједињење автокефалних Цркава Српске, Црногорске и Карловачке, као и двеју далматинских епархија, па следствено и образовану Свету Автокефалну Уједињену Православну Српску Цркву и прима је као у Христу сестру, која има и ужива сва права автокефалности и самосталности према прописима и реду Свете Православне Цркве.

С тога се, ради потврде горе наведеног издаје данас ова Синодска Одлука, потписана од стране Намесника Патријаршијског Васељенског Престола и чланова Св. Синода, која се има и мора заменити канонским патријаршијским и синодским Томосом у року од три месеца од избора новог Васељенског Патријарха, сходно I-ом члану постигнутог у том смислу и надлежно потписаног Споразума између Васељенске Патријаршије и Краљевске Владе Срба, Хрвата и Словенаца по 18 Марта 1920 године.

У Патријаршији 19. Марта 1920. године.

Вселенската патриаршија по молба на правителството и Црквата на Кралство срби, хрвати и словенци, и като се има предвид, от една страна, правилата, които се прилагат от Православната църква, и които според обичая в Църквата, църковните работи се променят според политическите дадености и от друга страна, въз основа на официалните писмени изјавления на православната автокефална Църква на Ср̀бия, Черна гора и Карловац, чете решават и провъзгласяват съвместната си воля и решение в Белград на 13/26 май 1919 г. тяхното обединение в една и съща Православна автокефална църква, под името „Автокефална Обединена Православна Ср̀бска Църква на Кралство ср̀би, хрвати и словенци“, приветства, одобрява и дава своята благословия на синодското решение за освобождение на църковните епархии от своята власт и присъединяването им към Автокефалната Обединена Православна Ср̀бска Църква на същите посочени по-горе епархии, които до днес са били под нейната администрация, и признава провъзгласеното обединение на автокефалните Църкви на Ср̀бия, Черна гора и Карловац, както и на две далматински епархии и следователно образуването на Светата Автокефална Православна Ср̀бска Църква и я приема като сестра в Христа, която има и се радва на всички права на автокефална и самостойна Църква в съответствие с наредбите и предписанията на Светата Православна Църква.

Следователно, за да потвърди горепосоченото издание, това синодно решение, подписано от страна на патриаршеския наместник на Вселенския престол и членовете на Св. Синод на Вселенската Патриаршија, който е и трябва да бъде заменен от каноничния патриаршески и синодски Томос, в рамките на три месеца след избирането на новия Вселенски патриарх, в съответствие с Първи член на споразумението, надлежно подписано между Вселенската патриаршија и Кралското правителство на ср̀би, хрвати и словенци на 18 март 1920 г.

От Патриаршията – 19 март 1920 г.

